

УДК 298.9 (045.2)

БОГДАНОВСЬКИЙ ІГОР,

*доктор філософських наук, доцент, професор кафедри філософії та політології
Національного університету державної податкової служби України, м. Ірпінь*

ЦЕРКВА САСНТОЛОГІЇ: СПЕЦИФІКА ВІРВЧЕННЯ, МЕТОДИ І ФОРМИ КУЛЬТОВОЇ ТА ПОЗАКУЛЬТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядається специфіка віровчення та основних методів культової та позакультової діяльності прихильників однієї з найвідоміших нетрадиційних синкретичних релігій - саснтології. Культова практика саснтологів носить допоміжний характер, а головним для них є надання різноманітних платних послуг. Саснтологи підтримують соціальні програми: антинаркотичні, антиалкогольні, захист прав людини та ін. Соціальні програми адептів Церкви саснтології є переважно прикриттям для виконання їхніх місіонерських завдань.

Ключові слова: нетрадиційна релігія; діанетика; Церква саснтології; енграми; тетан; Нарконон.

Постановка проблеми. На початку XXI ст. в Україні співіснують десятки різноманітних релігійних напрямів і конфесій, як традиційних для нашого суспільства, так і нетрадиційних. Стрімке поширення нових релігійних організацій та збільшення міри їхнього впливу на соціум викликає стурбованість у частини наших співвітчизників. Противники неокультів зазначають, що поширення різноманітних псевдонаукових, міфічно-синкретичних та релігійних ідей розмиває національно-культурну ідентичність українців. На наш погляд, такі застереження є перебільшеними, проте існує необхідність у постійному моніторингу розвитку нових та/або нетрадиційних релігійних рухів й організацій, а також у їх дослідженні з боку спеціалістів-релігієзнавців.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Віровчення, культову та позакультову діяльність нових і нетрадиційних релігій вивчали в західних країнах Е. Баркер, Дж. Гарднер, Ч. Глок, Ф. Зімбардо, М. Д. Лангоуні, Т. Лейн, М. Ляйппе, Д. Майкл, Дж. Макдауелл, М. А. Уільям, М. Уолтер, С. Хассен, Ф. Чалдіні, У. В. Чамберс та інші дослідники. Із початку 90-х років XX ст., коли нові й нетрадиційні релігії почали стрімко проникати в країни, що утворилися на пострадянському просторі, їх почали досліджувати й вітчизняні релігієзнавці, філософи, соціологи, психологи, педагоги, правознавці та інші фахівці. Серед найбільш відомих авторів, які досліджували феномен нетрадиційних релігій, укажемо В. Є. Балагушкіна, А. А. Беліка, Є. М. Волкова, В. В. Гринька, О. Л. Дворкіна, В. І. Ібрагімова, А. М. Колодного, Є. В. Ліхтенштейна, В. І. Лубського, Л. Н. Митрохіна, В. М. Петрика, Л. О. Филипович та ін. Протягом останнього десятиліття у вивченні діяльності нових релігій у нашій країні намітився суттєвий прогрес. Зокрема, опублікована значна за обсягом і повнотою охоплення предмету дослідження наукова робота "Нові релігії України. Т. 8", підготовлена колективом учених під керівництвом А. М. Колодного (вона є частиною серії з десяти томів праці "Історія релігії в Україні") [1]; навчальні посібники: "Нетрадиційні релігійні та містичні культури України", який підготували В. М. Петрик, С. В. Сьомін, В. В. Остроухов (у співавторстві) [2]; "Релігії, культури і секти світу" [3], який підготував Д. В. Степовик, та інші наукові й навчальні праці. Одним із найбільш оперативних джерел інфор-

мації про віровчення й діяльність неокультів громад є їхні Інтернет-сайти. Оскільки масштаби діяльності нетрадиційних для нашого суспільства релігій збільшуються і, відповідно, їхній вплив на наше суспільство зростає, існує потреба в їх постійному вивченні.

Метою статті є дослідження специфіки віровчення, а також основних форм і методів культової та позакультової діяльності адептів однієї з найвідоміших синкретичних неорелігій - саснтології.

Виклад основного матеріалу. Релігійну спільноту саснтологів заснував морський офіцер і відомий письменник-фантаст Лафайєт Рон Хаббард (1911-1986 рр.). Саме йому О. Дворкін та інші антикультисти приписують авторство крилатої фрази: "Хочеш розбагатіти - створи свою релігію" [4, с. 198]. Проте це авторство є сумнівним, адже в жодному творі Л. Р. Хаббарда нічого такого не говориться. З іншого боку, саме саснтологія є однією з найбільш комерціалізованих релігій. Після звільнення з флоту, у 50-х рр. XX ст. Л. Р. Хаббард зацікавився психологією й написав декілька книг ("Діанетика - сучасна наука душевного здоров'я", "Діанетика 55" та ін.), у яких запропонував власне розуміння причин виникнення психологічних проблем (поганих звичок, психологічних комплексів тощо), а також методи їх подолання. Свою теорію він назвав діанетикою. Це слово, утворене з двох грецьких слів: "día" (через) та "noûs" (розум, душа), відповідно, означає "за допомогою розуму". Саснтологи зазначають, що існує "більш розгорнуте розуміння цього слова - "те, як розум впливає на тіло" [5, с. 656].

Л. Р. Хаббард розробив вчення про т. зв. "енграми" (хворобливі наслідки, які стають результатом травматичного досвіду попередніх років життя людини). Зазначаючи, що саме енграми спричиняють психофізичні хвороби, він запропонував різноманітні технічні прийоми позбавлення їх. На становлення вчення про енграми, поза сумнівом, вплинув розроблений З. Фрейдом метод психоаналізу. Л. Р. Хаббард наголошував, що практика діанетики не лише сприяє пізнанню людського духу, але й здатна звільнити людей від усіх видів рабства. Він писав: "Проста і переконлива наука про розум є життєвою необхідністю для будь-якого суспільства, що бажає стати вільним і залишитися віль-

ним... Діанетика - це спроба досягнути такого рівня свободи, де переважатимуть порядність і щастя, де знання розуму запобіжить нерозбірливому використанню механізмів рабства... Є багато суперечок... щодо того, наука діанетика чи мистецтво, людинолюбство чи обман. Але все це мало що нам дасть, тому що ми будемо тільки гратися словами. Діанетика - це... правильне розуміння людини" [6].

Зустрівши цілковите неприйняття діанетики з боку вчених й офіційної медицини, Л. Р. Хаббард вирішив надати своєму дітищу релігійного забарвлення. На основі вчення й практики діанетики він розробив саєнтологію, проголосивши, що в ній міститься приховане від більшості людей езотеричне знання. Термін "саєнтологія" послідовники Л. Р. Хаббарда розшифровують як "вивчення знання" (хоча в англійській мові цей термін, як правило, уживається в значенні "науковість"). Вони позиціонують саєнтологію як науку про знання в повному обсязі, а діанетику як її прикладну частину. Саєнтологи зазначають, що Л. Р. Хаббард заснував їхню релігію, коли, спостерігаючи "пригадування" в прихильників діанетики досвіду їхніх минулих життів, дійшов висновку, що "людина довгий час перебувала в омані, породженій думкою, що в неї є душа. Насправді ж, вона є духовною істотою, яка має розум і тіло. Дух є джерелом усього досконалого, чесного, творчого у світі. Ним є сама людина" [5, с. 657].

У віровченні саєнтології зазначається що справжною основою людини та інших живих істот є "тетан" - таємнича духовно-життєва енергія, яка здатна втілюватися в матерії. Учення про тетана нагадує положення про реінкарнацію духа (атмана), яке наявне в індуїзмі та в інших східних релігіях. Саєнтологи вірять, що після смерті однієї фізичної оболонки, тетан переселяється в іншу. Згодом Л. Р. Хаббард проголосив, що тетани здатні не лише тимчасово вселятися в певні тіла, але й можуть вічно існувати поза будь-яким фізичним тілом і навіть за межами фізичного Всесвіту. Сенс буття тетанів полягає в прагненні "просунутися" до більш високого рівня існування, де на них не впливатимуть різні матеріальні незгоди й неприємності. Відповідно, ЦС (Церква саєнтології) розробляє й упроваджує шляхи досягнення стану повної духовної свободи - "оперуючого тетану" (ОТ). Але спочатку адепти саєнтології мають досягнути стану "кліру", тобто істоти з надлюдськими здібностями, яка очистилась від шкідливих енграм і позбулась будь-яких фізичних і розумових розладів. Для цього використовуються курси одитингів (за формою одитинги нагадують психоаналітичні сеанси). Основний догмат віровчення саєнтологів полягає в тому, що світ, основу якого складає єдність матерії, енергії простору й часу (т. зв. МЕСТ), приречений на знищення. Лише ОТ, які здатні усвідомлено контролювати процеси в МЕСТ, уникнуть загибелі. Окрім віри в існування тетанів, саєнтологи вірять в існування семи духовних динамік та Верховної істоти (восьмої динаміки).

Перше саєнтологічне товариство виникло в США в 1952 р., але лише через три роки воно було зареєстроване як релігійна громада Церкви саєнтології (далі в статті ЦС). За власними даними саєнтологів, які вони публікують на своїх офіційних сайтах (наприклад, <http://www.scientology.ru>), на початку XXI ст. діють понад три тисячі філій та місій ЦС у 107 країнах світу, які об'єднують близько 8 млн послідовників. В Україні у 2002 р. лише чотири осередки ЦС мали офіційну реєстрацію, хоча асоційовані з нею деякі різноманітних медичних, видавничих та інших центрів відкрито

діють у Києві, Харкові, Донецьку, Дніпропетровську, Кременчузі, Ужгороді та в інших великих містах.

Відстоюючи свій статус як релігійної громади, адепти ЦС наголошують, що, окрім власного віровчення, саєнтологія містить й інші атрибути релігії. Дійсно, саєнтологі мають власних служителів культу - священників; у них є богослужбні ритуали й обряди; розроблена власна релігійна символіка (восьмикінцевий хрест та ін.); вони відзначають свята (наприклад, урочисто відзначається день народження Л. Р. Хаббарда) тощо. Діючи переважно в західних країнах, саєнтологи у своїй культовій практиці так чи інакше відштовхуються від християнського віровчення й ритуалів (зокрема, їхні обряди називаються по-християнськи: "хрещення", "вінчання", "заупокійна служба" та ін.). Але в той же час саєнтологи рішуче заперечують істинність віровчення як християнства, так й інших авраїмістських релігій (юдаїзму та ісламу). Незважаючи на релігійний статус ЦС, культова практика в ній носить допоміжний характер, а на перший план виходить надання різноманітних послуг (переважно на платній основі).

Однією з прикметних рис ЦС є активне місіонерство. Саєнтологи вміло застосовують професійно розроблену рекламу й тактику пропаганди свого вчення. Вони проводять масштабні рекламні кампанії з проведенням презентацій й семінарів, замовляють позитивні публікації про свою діяльність у пресі, Інтернеті тощо. Для вербування нових адептів прихильники ЦС часто роздають на вулицях листівки з пропозицією пройти т. зв. "Оксфордський тест здібностей особи". Цей же тест можна пройти і в он-лайн режимі на сайтах, що належать ЦС [7]. Зауважимо, що, даючи відповіді на питання цього тесту, людина повідомляє досить відверту інформацію про свою особистість.

Адепти ЦС використовують із місіонерськими цілями різні суспільно-значущі події. Наприклад, на сайті, який належить українській громаді саєнтологів, повідомляється, що 20 квітня 2015 р. представники їхньої церкви брали участь у проведенні Всеукраїнського суботника. Мотивуючи своїх прихильників робити добро, саєнтологи зазначають, що сам Л. Р. Хаббард закликав берегти нашу планету. Зокрема, у книзі "Дорога до щастя" він писав, що турбота про чистоту природи "починається з турботи про подвір'я перед власним будинком. Потім вона поширюється на ті місця, через які лежить... шлях до школи або на роботу. Далі вона поширюється на місця, де людина влаштовує пікніки або проводить відпустку. Людина не повинна засмічувати околиці і водойми..., а якщо в неї випадає вільний час, вона може зробити щось, щоб позбутися цього. Може здатися, що посадити дерево - це занадто мало, проте це вже щось" [8].

Українське законодавство (зокрема, вітчизняний Закон "Про свободу совісті та релігійні організації") дозволяє релігійним громадам "для реалізації своїх статутних цілей і завдань засновувати власні засоби масової інформації" [9]. Для розширення зони свого впливу вітчизняні саєнтологи користуються цим правом. Вони друкують і поширюють газети "Свобода", "Право на свободу", "Хороші новини", "Добровільний священник" та ін.; а також журнали "Одитор" і "Причина". Із місіонерськими цілями саєнтологи активно використовують мережу Інтернет, яка має свої переваги: оперативність і швидкість передачі інформації, а також відсутність територіальних обмежень. Інформація про діяльність ЦС російською та українською мовами представлена в мережі на більш ніж десяти офіційних сайтах. Наприклад,

на найбільшому російськомовному сайті ЦС (<http://www.scientology.ru>) наявні інтерактивний відеоканал, різноманітні навчальні відеокурси, місця для спілкування (гостьові форуми й чати), інформація про соціальні та гуманітарні програми ЦС та ін.

Для залучення нових членів саєнтологи використовують прагматичні мотиви. Лідери ЦС пропонують своїм послідовникам брати участь у платних навчальних курсах для здобуття додаткової освіти (наприклад, вивчення іноземних мов), а також записатися на платні психологічні тренінги: "Як поліпшити своє життя", "Як досягнути успіху" тощо. Вони обіцяють, що завдяки оволодінню унікальними психологічними техніками учасники тренінгів не лише навчаться самостійно долати психологічні травми, але й розкриють власні "приховані духовні здібності", що, у свою чергу, забезпечить їм успіх у кар'єрі, покращить вміння заводити нових друзів та ін.

Саєнтологи пропонують свої варіанти вирішення різноманітних соціальних проблем. Для цього в 1988 р. ЦС створила міжнародну добродійну некомерційну організацію ABLE ("Асоціація з поліпшення життя й освіти") зі штаб-квартирою в Лос-Анджелесі. ABLE існує завдяки матеріальним пожертвам спонсорів. Серед основних напрямків діяльності цієї організації зазначені такі: ефективне навчання школярів і студентів (у центрах, які називаються "Студема"), навчання ефективного менеджменту (у т. зв. "Хаббард-коледжах"), допомога у вирішенні психологічних проблем, зцілення від наркоманії та алкоголізму (цю роботу проводять центри "Наркокону"), соціальна адаптація злочинців (проводять працівники центрів "Кримінону") і т. ін. Хоча саєнтологи наголошують, що реалізація їхніх соціальних програм не спрямована на отримання прибутку, зауважимо, що лікування нарко- й алкозалежних людей, надання навчальних послуг та інші подібні дії можуть бути досить прибутковими. Соціальні програми ЦС орієнтовані на покращення іміджу церкви в суспільстві та є інструментом місіонерства. Саєнтологи друкують легкі для розуміння й невеликі за обсягом брошури про згубність наркоманії, алкоголізму, моральної розбещеності й безкоштовно поширюють їх серед молоді під час різних заходів. Зокрема, лише протягом 2014 р. вітчизняні адепти ЦС (за свідченнями, оприлюдненими на їхньому сайті <http://scientology.org.ua>) безкоштовно розповсюдили серед населення нашої країни понад 260 тис. екземплярів книг і брошур: "Дорога до щастя", "За світ без наркотиків" та ін. Участь у добродійній діяльності ЦС беруть добровільні священники. Саєнтологи наголошують, що добровільний священник - це людина, яка не ховається від болю, зла й несправедливості існування, а знаходить у собі сили для того, щоб усунути ці явища й допомагати іншим боротися з ними. Згідно з повідомленнями саєнтологів, "понад 200 тис. добровільних священників нині працюють на благо суспільства, допомагаючи хворим та/або пораненим, навчаючи дітей основ грамоти, перевиховуючи тих підлітків, які пішли неправильною дорогою, допомагаючи вирішити конфлікти й розлади в сім'ї й на роботі" [10]. Одним із найпоширеніших методів допомоги, які використовують добровільні священники, є т. зв. "асисти" (нескладні психологічні процедури, які допомагають подолати емоційні розлади й стреси).

Проілюструємо соціальну активність українських саєнтологів на прикладі їхньої найвідомішої соціальної програми "Наркокон" (розшифровується як "ні наркотикам"). В Україні нині діють близько 160 антинаркотичних реабілітаційних центрів. Проте лише чотири з

них є державними, а решта є приватними, якими опікуються переважно релігійні громади. Значна частина таких центрів діє саме під егідою "Наркокону". У статті К. Тимків для журналу "Кореспондент" описується процес реабілітації наркоманів в одному із центрів "Наркокону": "Тутешніх мешканців називають студентами, а процес лікування - навчальними парами... Наркокон, розрахований на 20 осіб і розташований у глушині, мало чим відрізняється від звичайного замиського будинку... Щомісячний внесок за лікування, який тут називають добровільним, але який по суті є обов'язковим, становить 12 тис. грн. За ці гроші пацієнтів виводять зі стану ломки без використання медикаментів - за допомогою спеціальних процедур, що нагадують масаж. Отруйні речовини з їхніх змучених організмів виводять у сауні. Раз на день кожен пацієнт Наркокону проводить у ній 4,5 години при температурі 80 °С. А здоров'я відновлюють ударними дозами вітамінів... Фізичну реабілітацію в Наркоконі доповнює психологічна, яка побудована на методиці, розробленій у 1966 р. в США на основі вчення саєнтологів" [11]. Слід наголосити, що розроблені в ЦС методики не змогли пройти державного ліцензування в жодній країні світу і, відповідно, не отримали дозволу на застосування.

Висновки

Застосування комплексного системно-аналітичного підходу дозволило розглянути особливості віровчення, структурної організації та релігійної діяльності одного з найбільш активних синкретичних неокультів - саєнтології. Цей неокульт відповідає основним критеріям, що використовують для визначення релігії. Адже саєнтологія, по-перше, містить вчення, засноване на вірі в існування Вищої духовної реальності; по-друге, у ній наявні культово-релігійні практики, що скеровують віруючих на шлях удосконалення своєї духовної сутності; по-третє, існує спільнота віруючих (ЦС) тощо. До традиційних для релігійних громад завдань (богослужбених, місіонерських та ін.) саєнтологи не лише додають, але й виводять на передній план ще й інші: лікувальні (насамперед психотерапію) та освітні. Адепти ЦС приписують їм сакральний смисл, убачаючи в них божественні настанови. На наше переконання, розпропагована конфесійними колами "загроза з боку деструктивних культів" багато в чому є надуманою та/або перебільшеною. Зокрема, більшість адептів діючих в Україні осередків ЦС утримуються від будь-яких проявів екстремізму. У цьому відношенні вони нічим принципово не відрізняються від прихильників традиційних для нашого соціуму релігійних громад. Основними напрямками їхньої соціальної діяльності є участь у взаємопов'язаних комерційно-місіонерських проектах. ЦС ініціювала створення десятків міжнародних організацій, які проводять роботу з різними контингентами населення (з молоддю, інтелігенцією, бізнесменами та ін.) у сотнях центрів по всьому світу. Забезпечення зростання кількості саєнтологічних організацій відбувається майже суто шляхом залучення до них нових членів (більшість яких уже сповідує якусь іншу релігію) із подальшим підключенням неофітів до спільної діяльності й культової та позакультової практики. Адептами саєнтології накопичений значний досвід добродійної та іншої соціальної діяльності. Основними напрямками соціальної активності ЦС є підтримка антинаркотичних та антиалкогольних програм; надання консультативної допомоги біженцям (жертвам війни, стихійних лих і надзвичайних ситуацій); захист прав людини та ін. Соціальна ак-

тивність adeptів ЦС часто використовується як прикриття для виконання їхніх місіонерських завдань, що, у свою чергу, створює джерело конфліктів між ними й послідовниками традиційних конфесій. На наш погляд, нині не існує необхідності державного втручання в діяльність саєнтологічних громад та/або впровадження суворих обмежень на неї. Натомість існує потреба у створенні незалежних компетентних експертних комісій, висновки яких дозволили б скласти цілісне уявлення про соціальні проекти неорелігійних громад, зокрема, саєнтологічних.

ЛІТЕРАТУРА

1. Історія релігії в Україні : у 10-ти т. / [редкол. : А. М. Колондний (голова) та ін.] // Нові релігії України. - К. : УАР. - Т. 8. - 2010. - 828 с.
2. Нетрадиційні релігійні та містичні культури України / [В. М. Петрик, С. В. Сьомін, В. В. Остроухов та ін.] ; [за ред. В. Остроухова]. - К. : КНЛУ, 2003. - 336 с.
3. Степовик Д. В. Релігії, культури і секти світу / Д. В. Степовик. - Івано-Франківськ : Гостинець, 2005. - 236 с.
4. Дворкин А. Л. Сектоведение. Тоталитарные секты. Опыт систематического исследования / А. Л. Дворкин. - [3-е изд., перераб. и доп.]. - Нижний Новгород : Изд-во Братства во имя св. кн. Александра Невского, 2003. - 813 с.

5. Саєнтологія як нове духовне вчення // Нові релігії України / [редкол.: А. М. Колондний (голова) та ін.]. - К. : УАР. - Т. 8. - 2010. - 828 с.

6. Хаббард Л. Р. Дианетика 55 [Електронний ресурс] / Лайфайет Рональд Хаббард. - Режим доступу : <http://ezoterika.ru/book.php?id=475>.

7. Тест анализа личности [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://scientology.org.ua/test/test.html>.

8. Всеукраинский субботник [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://scientology.org.ua/news?start=5>.

9. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23.04.1991 № 987-XII. Документ 987-12, остання редакція від 03.02.2009 на підставі 875-17, чинний [Електронний ресурс] // Верховна Рада УРСР. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/987-12>.

10. Эффективное оказание помощи везде и всюду. Добровольные священники по всему миру [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.scientology.ru/activity/volunteer-ministers/vms-around-the-world.html>.

11. Тымкив К. Спаси и излечи. Как украинские реабилитационные центры возвращают наркоманов к жизни [Електронний ресурс] / Каролина Тымкив // Корреспондент. - 2012. - № 4. - Режим доступу : <http://korrespondent.net/tech/health/1316219-korrespondent-spasi-i-izlechi-kak-ukrainskie-reabilitacionnye-centry-vozvrashchayut-narkomanov-k-zhizni>.

Богдановский Игорь,

*доктор философских наук, доцент, профессор кафедры философии и политологии
Национального университета государственной налоговой службы Украины, г. Ирпень*

ЦЕРКОВЬ САЙЕНТОЛОГИИ: СПЕЦИФИКА ВЕРОУЧЕНИЯ, МЕТОДЫ И ФОРМЫ КУЛЬТОВОЙ И ВНЕКУЛЬТОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье рассматривается специфика вероучения, основных методов культовой и внекультовой деятельности сторонников одной из самых известных нетрадиционных синкретических религий - сайентологии. Культовая практика саєнтологов носит вспомогательный характер, а главным для них является предоставление различных платных услуг. Сайентологи поддерживают деятельность социальных программ: антинаркотических, антиалкогольных, защиту прав человека и др. Однако социальные программы adeptов Церкви сайентологии являются преимущественно прикрытием для выполнения их миссионерских задач.

Ключевые слова: нетрадиционная религия; дианетика; Церковь сайентологии; энграммы; тетан; Нарконон.

Bogdanovskiy Igor,

*Doctor of Philosophical Sciences, Associate Professor, Department of Philosophy and Political Science,
National University of the State Tax Administration of Ukraine, Irpin*

CHURCH OF SCIENTOLOGY: SPECIFICS OF DOCTRINE, METHODS AND FORMS OF WORSHIP AND OUTSIDE RELIGIOUS

The article deals with the specifics of doctrine of organizational structure and basic forms and methods of worship and outside religious supporters of one of the most famous non-traditional syncretic religion - Scientology. Scientology doctrine was developed by L.R.Habbarad based on practice so-called Dianetics, the basis of which was laid by human psychological treatment "engrams" - painful consequences, they are the result of the traumatic experience of previous years of life. But then Scientologists began to emphasize that engrams accumulated in the subconscious of human, not only since his birth. They convince that engrams accumulated over many lives, so-called "Tetan" - (the spiritual nature of human and other living creatures). Scientology meets the basic criteria used to define religion. Because it contains a doctrine, based on the belief in the existence of higher spiritual reality; it contains cult-religious practices that guide the faithful on the path of approaching the Supreme Reality; and, in addition, there is a community of believers ("Church of Scientology"). Scientologists believe in the existence of seven spiritual speakers and Supreme being (eighth speaker). The basis of life, in their opinion, is the indissoluble unity of material, energy, space and time. Followers of Scientology at first try to reach a state of "clergy" (human purified from engrams), and then - state of "operating tetan" (complete spiritual freedom). Religious practice in the Church of Scientology is ancillary and the providing of various services is on the foreground (mostly for a fee). For attractinf new members, Scientologists use pragmatic motives. They offer their followers to participate in

pay rates for obtaining mental health, further education, and so on. There was accumulate extensive experience of charity and other social activities by the followers of Scientology. Primarily voluntary priests can take the participation in virtuousness. The main areas of social activity of Scientologists are anti-drug and anti-alcohol support programs; providing advices to the victims of war, natural disasters and emergencies; protection of Human Rights and others. However, social activity of followers of the Church of Scientology is mainly used as a cover to carry out their missionary tasks.

Key words: *alternative religion; Dianetics; the Church of Scientology; engram; tetan; Narconon.*

REFERENCES

1. A New religions of Ukraine (2010), *History of Religion in Ukraine*, Vol. 8, Kyiv, 828 p. (ukr).
2. Petryk V., Siomin S., Ostroyhov V. (2003), Non-traditional religious and mystical cults of Ukraine, Kyiv, 336 p. (ukr).
3. Stepyok D. (2005), Religions, cults and sects in the world: [manual about religious], Hostynetz, Ivano-Frankivsk, 236 p. (ukr).
4. Dvorkin A. (2003), The sect studies. Totalitarian sects. Experience systematic investigation. Publishing House of the Brotherhood in the name of St. Prince Alexander Nevsky, Nizhny Novgorod, 813 p. (rus).
5. Scientology as a new spiritual teaching (2010), *A New religions of Ukraine, History of Religion in Ukraine*, Vol. 8, Kyiv, pp. 655-664 (ukr).
6. Hubbard L. *Dianetics 55*, available at: <http://ezoterika.ru/book.php?id=475> (rus).
7. Test of personality analysis (2015), available at: <http://scientology.org.ua/test/test.html> (rus).
8. Ukrainian Saturday (2015), available at: <http://scientology.org.ua/news?start=5> (rus).
9. The Verkhovna Rada of USSR (1991), *Law of Ukraine «On freedom of conscience and religious organizations» from 23.04.1991 № 987-XII. Document 987-12, the latest edition of 03.02.2009 by 875-17 on the ground, the current*, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/987-12> (ukr).
10. Effective assistance everywhere. Worldwide volunteer clergy (2015), available at: <http://www.scientology.ru/activity/volunteer-ministers/vms-around-the-world.html> (rus).
11. Carolina T. (2012), Save and heal. How Ukrainian rehabilitation centers of drug addicts return to life, *Correspondent* Vol. 4, available at: <http://korrespondent.net/tech/health/1316219-korrespondent-spasi-i-izlechi-kak-ukrainskie-reabilitacionnye-centry-vozvrashchayut-narkomanov-k-zhizni> (rus).

© Богдановський Ігор

Надійшла до редакції 18.05.2015

УДК 291.1

ГРИЦИШИН ВОЛОДИМИР,

пошукач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету

РЕЛІГІЙНІСТЬ ЛЮДСЬКОЇ ЕКЗИСТЕНЦІЇ ЗА АНТОНІЄМ СУРОЗЬКИМ

У статті виконано філософсько-релігієзнавчий аналіз учення митрополита Антонія Сурозького - одного з найвидатніших і найвпливовіших православних теологів ХХ століття. Антоній доводить, що людська екзистенція зберігає власну ідентичність лише у випадку зв'язку з Богом, тобто у випадку власної релігійності. Цей зв'язок є багатовимірним і включає в себе віру як духовне знання "невидимого", релігійний досвід як подію зустрічі з Богом, пізнання себе та церковної спільноти у світлі знання Христа, розуміння власної особистої та загальної світської історії у світлі священної історії.

Ключові слова: *екзистенція; ідентичність; сучасне православне богослов'я; релігійний досвід.*

Актуальність дослідження і ступінь розробленості проблеми. Сучасна православна теологія та релігійна філософія переживають драматичний період пристосування до реалій доби постмодерну та глобалізації. Особливого значення набуває творчість тих православних богословів, які на межі модерну й постмодерну зуміли сформуванати новий стиль православного світогляду з оновленою системою знань, цінностей, практичних настанов.

Новітнє православне богослов'я Олександра Шмемана, Антонія Сурозького, Теодора Стиліанополоса, Джона Пантелеймона Мануссакіса, Аристотеля Папаніколау, Девіда Харта не лише пристосоване до доби постмодерну, але й виражає оновлену православну ідентичність, яка стає панівною серед рядових віруючих. Також й українське православ'я знаходиться під суттєвим впливом ідей митрополита Антонія Сурозького та протоієрея Олександра Шмемана. Відповідні